

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни на дисертаційне дослідження Дяченка Олександра Олександровича на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дослідження на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні» обумовлена значним розвитком небанківського фінансового сектору, зростанням кількості суб'єктів ринку та різноманітністю рекламних комунікацій, що стимулює потребу у формуванні ефективного правового механізму контролю та нагляду.

Як влучно зауважує здобувач, споживачі послуг небанківського сегменту регулярно стикаються з прихованими формами інформаційного тиску або шахрайських дій через оманливий вплив реклами фінансових послуг, яка хоч і має тенденцію до спаду в контексті рекламної активності зареєстрованих надавачів небанківських фінансових послуг, проте активно використовується нелегальними суб'єктами, які діють поза рамками чинного законодавства, не обмежуючись рекламним. Зазначене актуалізує питання забезпечення ефективності процедур здійснення адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні, адже уразливість споживачів детермінується значною кількістю факторів, серед яких і рівень їхньої фінансової грамотності, і безпосередньо регуляторна спроможність держави до їх належного захисту.

Таким чином, дослідження має практичне та наукове значення, оскільки сприяє підвищенню ефективності державного регулювання, захисту прав споживачів та розвитку прозорого конкурентного середовища на ринку небанківських фінансових послуг.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, вирізняються високим рівнем обґрунтованості. Це підтверджується кількома аспектами. Зокрема здобувач ретельно опрацював значний масив джерел, до якого увійшли як теоретичні наукові праці, так і матеріали практичного спрямування. Такий підхід свідчить про комплексне вивчення теми, що враховує як теоретичні, так і практичні аспекти проблеми. Особлива увага приділялася аналізу теоретичних джерел, що підтверджується ґрунтовним оглядом значної кількості відповідних матеріалів у дисертації. Крім того, автор, вступаючи в наукову дискусію з юристами-дослідниками, сформував власні висновки, рекомендації та узагальнення, що забезпечує оригінальність роботи та її наукову новизну.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, мають вагоме загальнонаціональне значення, що підтверджується актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження, які можуть бути використані в: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права і процесу (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); практичній діяльності – для вдосконалення чинного законодавства в частині оптимізації процедур здійснення адміністративно-правового регулювання у сфері реклами небанківських фінансових послуг в Україні; освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Науковим положенням, висновкам і рекомендаціям, сформульованим у дисертації, властивий високий ступінь наукової новизни. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки адміністративного права, що розкриває концептуальні особливості

здійснення адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем.

Досить цікаво автор підійшов до наукової інтерпретації правового концепту «адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні» з узагальненням його сутнісної характеристики умовним розподіленням на нормативний та оперативний контекст, які репрезентують встановлення нормативних вимог (правил) виготовлення і розповсюдження реклами небанківських фінансових послуг в Україні та реалізацію процедур контролю дотримання їхнього виконання, відновлення балансу соціальної справедливості у випадку виявлення відповідних порушень.

Варто схвалити й його висновки про те, що система суб'єктів здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері виготовлення і розповсюдження реклами небанківських фінансових послуг в Україні може бути представлена за теоретико-правовим підходом як сукупність представників організації та реалізації заходів державного контролю, нагляду та сприяння у відповідній сфері, що включає не лише основних регуляторів і Антимонопольний комітет, але й: 1) окремих органів виконавчої влади, які у межах компетенції та сфери свого відання реалізують загальнонаціональні або спеціалізовані повноваження у суміжних сферах, опосередковано впливаючи на перебіг досліджуваних процесів; 2) суб'єктів зміцнення глобальної фінансової стабільності, які впливають на формування наглядових практик у цій та дотичних сферах; 3) інших суб'єктів, які здійснюють превентивний контроль за дотриманням етичних, професійних та нормативних стандартів реклами (приміром, саморегулівні та медіаорганізації).

Автором також удосконалено наукове розуміння процедур здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері виготовлення і розповсюдження

реклами небанківських фінансових послуг в Україні як юридичного явища, що має два паралельних дискурси розвитку, які розкриваються через призму адміністративно-процедурного контексту або адміністративних, організаційно-функціональних та інформаційно-аналітичних підходів.

Окремо слід схвалити його узагальнення, що сформований механізм адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні потребує суттєвого оптимізаційного впливу в частині: 1) інституційного контексту – переформатування усталеної інституційної архітектури, в основу якої покладено самоорганізаційний чинник, узгоджений з практиками ЄС та передових країн світу, які прагнуть підтримувати прозоре, відповідальне та професійне рекламне середовище у сфері небанківських фінансових послуг. Задля цього необхідним є функціонування платформи для розробки загальних та галузевих стандартів етичної реклами та профільної організації, яка б спеціалізувалася саме на питаннях реалізації контрольної-наглядової діяльності у сфері реклами небанківських фінансових послуг (Ради з нагляду за фінансовою рекламою), що реалізуватиме моніторингову, аналітичну, реєстраційну, погоджувальну та санкційну функції; 2) нормативного контексту – формування ефективної нормативної бази адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні у спосіб усунення технічних і концептуальних недоліків чинного законодавства та розробки нових спеціальних нормативно-правових актів, що враховують необхідність переформатування усталеної інституційної архітектури, реалії цифрового ринку, стрімкий розвиток фінансового шахрайства, зокрема й через неналежне врегулювання онлайн-реklamного середовища; 3) організаційного контексту – забезпечення практичної реалізації нормативних приписів, якими будуть закріплені попередньо визначені ініціативи. Йдеться як про створення належних умов для організаційної функціональності Ради з нагляду за фінансовою рекламою, так і укладення нею процедурних меморандумів про

співпрацю, розроблення порядків адміністрування публічного реєстру рекламодавців фінансових послуг, реалізації погоджувальних процедур тощо.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано вісім наукових публікацій, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук та три тези доповідей і повідомлень на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Наведене свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію.

Проаналізувавши за кількісними та якісними показниками наукові роботи, які були опубліковані за матеріалами дисертаційного дослідження, слід узагальнити, що: 1) наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, 2) наукові роботи, які були опубліковані, за матеріалами дисертаційного дослідження відповідають вимогам, встановленим у Наказі МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відсутність порушень академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертації дозволяє констатувати, що автор дотримувався всіх принципів академічної доброчесності. У тексті чітко зазначені посилання на джерела, використані для обґрунтування ідей, наукових підходів і фактів. Надано повну інформацію щодо застосованих методик і результатів досліджень. Не виявлено жодних ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної етики.

Таким чином, дисертація є самостійною, завершеною та комплексною науковою роботою, що повністю розкриває тему, досягає мети та вирішує поставлені завдання.

Відповідно, рецензія на роботу є позитивною: робота відповідає всім стандартам і вимогам щодо змісту та оформлення наукових праць.

Однак попри те, що загалом дисертація оцінюється позитивно, варто звернути увагу на наступні зауваження і дискусійні питання стосовно її положень.

1. Після ґрунтовного аналізу категорій «правове регулювання», «державне регулювання», «державне управління», «публічне адміністрування» тощо залишилось нез'ясованим, як автор співвідносить між собою означені категорії, якої наукової течії притримується в контексті категорійного позначення процесів реалізації державного впливу на розвиток аналізованого кола суспільних відносин (підрозділ 1.2).

2. Запропоноване автором виокремлення адміністративних, організаційно-функціональних та інформаційно-аналітичних процедур є цікавим і методологічно значущим, проте воно вимагає додаткового обґрунтування через призму їхнього практичного застосування та узгодження з положеннями чинного законодавства (підрозділ 2.3).

3. Видається, що питання участі саморегулювних організацій та медіа у системі забезпечення добросовісності реклами фінансових послуг потребує глибшого аналізу, оскільки саме вони у країнах ЄС формують ефективні моделі співрегулювання, а в Україні наразі залишаються поза рамками системного розгляду (підрозділ 3.2).

4. Цікавить думка автора, чому проаналізувавши такий масив емпіричного матеріалу, виявивши позитивні практики та знайшовши приклади нормативних актів ним не розроблено проекту спеціального нормативного акта або рекомендаційного документу, який би інтегрував кращі міжнародні практики та забезпечував уніфікацію правил адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні.

Слід окремо наголосити, що наведені вище зауваження і дискусійні питання не мають впливу на наукову та прикладну цінність дисертаційної

роботи, яка загалом складає враження цілісного завершеного монографічного дослідження з важливим внеском у розвиток наукової думки та практичної реалізації досліджуваної проблематики.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Дяченка Олександра Олександровича на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні» отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Дисертація свідчить про високий рівень професійної підготовки автора, його здатність здійснювати критичний аналіз, формулювати обґрунтовані висновки та розробляти рекомендації, які можуть бути впроваджені у практичну діяльність.

Робота є самостійною науковою працею кваліфікаційного рівня, виконаною автором особисто, і містить наукові положення, а також нові теоретично обґрунтовані результати проведеного дослідження. Її результати можуть стати підґрунтям для подальших наукових розробок, удосконалення нормативно-правової бази, а також покращення управлінських та організаційних практик.

Структура та зміст дисертації відповідають її темі: усі розділи та підрозділи об'єднані єдиним логічним концептом і спрямовані на досягнення визначеної мети дослідження. Кожен розділ послідовно висвітлює ключові аспекти теми, забезпечуючи цілісність і наукову обґрунтованість роботи. Підрозділи взаємодоповнюють один одного, формуючи єдину концептуальну основу дослідження.

На підставі вказаного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Дяченка Олександра Олександровича на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні», подане на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та

вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

завідувач відділу науково-правових експертиз

та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту публічного права

доктор юридичних наук, професор

К. КУРКОВА